

Complexnummer: 515028

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Wooncomplex

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

515029, 515030

Woonplaats

Leiden

Gemeente

Leiden

Provincie

Zuid-Holland

Locatie van het hoofdobject

Pieterskerkgracht 7, 2311 SZ te Leiden

Complexomschrijving

Inleiding

Complex bestaande uit de GYMNASTIEKSCHOOL en de bijbehorende BEHEERDERSWONING, in 1860-1861 gebouwd in opdracht van de Maatschappij 'Tot Nut van 't Algemeen', ten behoeve van de schoolgaande jeugd.

Financier van zowel de school (Pieterskerkgracht 7) als de er naast staande beheerderswoning (Pieterskerkgracht 5) was de Leidenaar J. Kneppelhout. Architect was de latere gemeente-architect J.W. Schaap, die de school bouwde volgens de destijds nieuwste opvattingen over het gymnastiekonderwijs. De in dezelfde eclectische stijl gebouwde beheerderswoning vormt een visuele eenheid met de gymnastiekschool. De panden maken deel uit van het beschermd stadsgezicht.

Omschrijving

In schone en gepleisterde baksteen opgetrokken gymnastiekschoolcomplex van twee met elkaar verbonden panden met verdieping.

Waardering

Het uit 1860-61 daterende gymnastiekschoolcomplex is van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische als ook typologische waarde als vroeg en overwegend gaaf bewaard voorbeeld van een ensemble dat specifiek voor het gymnastiekonderwijs is gebouwd in een rijk gedetailleerde eclectische architectuur. Tevens is het complex van belang als representatief en vroeg werk in het oeuvre van J.W. Schaap.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515029

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	09 oktober 2000
Kadaster deel/nr	82988/97

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Leiden	Leiden	Zuid-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Leiden	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Leiden	G			2376

*Omschrijving***

Inleiding

In 1860-1861 als BEHEERDERSWONING in opdracht van de Maatschappij 'Tot Nut van 't Algemeen' van het gymnastiekschoolcomplex gebouwd woonhuis in eclectische trant. Het behoorde aanvankelijk bij de ernaast staande gymnastiekschool (Pieterskerkgracht 7). De ontwerper van het pand was de latere gemeente-architect J.W. Schaap.

Omschrijving

Vanuit een rechthoekige plattegrond opgebouwd, onderkelderd pand met twee bouwlagen onder een dwars met hollandse pannen gedekt zadeldak en platte dakdelen. De symmetrische, vijf traveeën brede voorgevel is opgetrokken in schone en gepleisterde baksteen. De gepleisterde geveldelen omlijsten de gevelopeningen. Brede middenpartij met entree. Aan weerszijden van een op hardstenen neut staande bewerkte houten middenstijl een originele deur met hardstenen drempel en gevlochten gietijzeren raamroosters en handgreep. Beide deuren onder segmentboogvormig bovenlicht en eveneens segmentboogvormige overspanningsboog. Schijnvoegen in de gepleisterde ingangsomlijsting. Aan weerszijden twee getoogde vensters met achtruits schuiframen en grijze geprofileerde onderdorpels onder strekse boog met sluit- en aanzetstenen van gepleisterde baksteen. Verkropte cordonlijst, gewelfd boven de entree, geprofileerd op de lisenen. Rechtgesloten verdiepingvensters met geprofileerde onderdorpels en openslaande zesruits ramen onder strek met sluitsteen. Geprofileerde liseenbekroning verbonden met eveneens geprofileerde vensteromlijsting met afgeronde hoeken. Gevelbeëindiging in de vorm van een houten kroonlijst met schouderbogen in het fries, een geprofileerde daklijst en een steekkapje met fronton boven een keperboog en geprofileerde rondnis als bekroning van de middentravee.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Uit 1860-61 daterende beheerderswoning van het gymnastiekschoolcomplex van algemeen belang wegens cultuur- en architectuurhistorische alsook typologische waarde als vroeg en uitwendig gaaf bewaard voorbeeld van een dienstwoning ten behoeve van specifiek onderwijs uitgevoerd in een rijk gedetailleerde eclectische trant. Tevens is het woonhuis van belang wegens historisch-functionele en ensemblewaarde in relatie met het naburige gymnastiekgebouw alsook als representatief werk in het oeuvre van J.W. Schaap.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Conciërgewoning

Monumentnummer*: 515030

Status rijksmonument
Inschrijving register* 09 oktober 2000
Kadaster deel/nr 82988/195

Woonplaats* Leiden
Gemeente* Leiden
Provincie* Zuid-Holland

Locatiennaam Leiden
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Leiden
Sectie* G
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2377

Omschrijving**

Inleiding

GYMNASTIEKSCHOOL, in 1860-1861 gebouwd in opdracht van de Maatschappij 'Tot Nut van 't Algemeen', ten behoeve van de schoolgaande jeugd, samen met de naburige beheerderswoning. Architect was de latere gemeente-architect J.W. Schaap, die de school bouwde volgens de destijds nieuwste opvattingen over het gymnastiekonderwijs in eclectische trant.

Omschrijving

Vanuit een rechthoekige plattegrond opgebouwd symmetrisch pand met twee hoge bouwlagen onder een met verbeterde hollandse pannen gedekt zadeldak. De drie-assige voorgevel is opgetrokken in schone en gepleisterde baksteen. De gepleisterde geveldelen omlijsten de gevelopeningen. Tot de geprofileerde onderdorpels van de vensters doorgetrokken plint. Brede, hoger opgaande middentravee (tuitgevel) met entree, voorzien van een boven een hardstenen drempel staande, getoogde vleugel deur met gietijzeren handgrepen, alles onder een profielboog met sluitsteen. Aan weerszijden van de entree een getoogd venster met roedenverdeling en rondbogen in de bovenste raampjes. Geprofileerde cordonlijst, verkropt en convex gewelfd boven de entreepartij. In het gevelveld tussen de sluitsteen en de cordonlijst een omlijst spaarveld met de tekst "gymnastiekschool". Tussen de vensters boven de cordonlijst elk een fries met opschrift "ANNO" en 1861. Op de verdieping boven de entree een brede vensterpartij met geprofileerde onderdorpel, roedenverdeling, wisseldorpel en schouderboogvormige bovenkant. Aan weerszijden een venster met geprofileerde onderdorpel, roedenverdeling, wisseldorpel en schouderboogjes onder strek met gepleisterde sluit- en aanzetstenen. Met de geprofileerde beëindiging van de hoeklisenen verbonden, eveneens geprofileerde schouderbogen rondom de bovenramen. Geveltop van de hoger opgaande middenpartij beëindigd door een geprofileerde en met zink beklede houten kroonlijst. Op de tuit een halfronde bekroning met decoratie in de vorm van een waaier gestyleerde bloemen en zinken obelisk op de schouders. Horizontale gevelbeëindigingen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aan weerszijden hiervan met geprofileerde gevellijst met trapvormige gootklossen aan de verkroppingen. Bakstenen attiekverhoging met profiellijst en zinken obelisk op de hoeken. De achtergevel is een eenvoudige, in gepleisterde baksteen opgetrokken puntgevel met houten daklijst. De drie traveeën worden van elkaar gescheiden door lisenen. De vensters in de buitenste traveeën zijn voorzien van een roedenverdeling en ingezwenkte bovenhoeken (schouderbogen). In de middentravee bevond zich oorspronkelijk een groter rondboogvenster. De omtrekken hiervan zijn nog in de pleisterlaag terug te vinden.

Tegen de gevel staat een toegevoegde, verdiepingloze vleugel, die doorloopt tot aan de Schoolsteeg.

Het interieur is nog voor een belangrijk deel in oorspronkelijke staat.

Boven het ingangsportaal een balkon, dat door middel van een houten trap kan worden bereikt. De muur onder de borstwering van het balkon heeft een symmetrische indeling met geprofileerde segmentbogen boven de drie deuren, waarvan de middelste dubbel is. De binnenmuren van de negen traveeën diepe gymzaal zijn gepleisterd en voorzien van spaarvelden met schouderbogen. In de rechter muur een getoogde deur met geprofileerde omlijsting, alsmede een dichtgemaakte deuropening. De linker muur is voorzien van twee ondiepe materiaalkasten met geprofileerde rand. De houten kap wordt gedragen door een constructie van acht samengestelde houten spanten, waarvan de voeten van de gebogen delen rusten op met kraagstukken bekroonde lisenen. Tussen de lengtebalken, die de spanten met elkaar verbinden, en de dwarsbalken van de spanten zijn ijzeren kwartbogen en cirkels aangebracht, die voornamelijk een decoratieve functie hebben. De muur aan het eind van de zaal heeft een getoogde muuropening met geprofileerde omlijsting, die toegang geeft tot het materiaalhok. De vensters met schouderboog zijn hoog in de muur geplaatst.

Waardering

Uit 1860-61 daterende gymnastiekschool met bijbehorende onderdelen van algemeen belang wegens architectuur- en cultuurhistorische alsook typologische waarde als vroeg en uit- en inwendig gaaf bewaard voorbeeld van een specifiek voor de lichamelijke oefening opgezet onderwijsgebouw in een rijk gedetailleerde eclectische trant. Tevens is de gymnastiekschool van belang wegens ensemblewaarde met de naburige beheerderswoning alsook als representatief werk in het oeuvre van J.W. Schaap.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Onderwijs en wetenschap

Functie

Schoolgebouw